Olympiáda v českém jazyce
52. ročník, 2025/2026
Okresní kolo – zadání II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body		
	gramatika	sloh	celkem

Jméno a příjmení: …...…….……

Škola: .....…….……

1. Přečtěte si následující vtip.

Co budeš dělat zítra?
Půjdu si koupit brýle.
A pak?
Pak uvidím.

Vtip je založen na vícevýznamovosti tvaru *uvidím*. Přeformulujte poslední větu dvěma způsoby bez užití tvaru *uvidím* tak, aby byla pokaždé jednoznačná a pokaždé vyjadřovala pouze jeden význam, který v anekdotě hraje roli.

Varianta 1:

Varianta 2:

2. Přečtěte si následující text.

Dobrá díla jsou plodem dobrého charakteru a protože příčina je chvályhodnější než následek chval spíše dobrý charakter bez vzdělání než vzdělance bez charakteru.

(podle Leonarda da Vinci)

a) Do zadaného souvětí doplňte čárky podle pravidel českého pravopisu.

b) Napište, z kolika vět se souvětí skládá.

c) Vypište větu/věty hlavní.

d) Vypište větu/věty vedlejší a určete její/jejich druh.

e) Napište, kterým slovotvorným postupem a z čeho bylo utvořeno slovo *chvályhodný*.

f) Napište dvě souvětí, jejichž první věta bude vyjadřovat příčinu a druhá následek. První souvětí bude souřadné, druhé podřadné.

Souřadné souvětí:

Podřadné souvětí:

3. Přečtěte si následující text:

Jsou ovšem v životě situace a případy, kdy vám sebelepší přísloví není nic platné. Běda dozorci vězňů, který by pomáhal trestancům na svobodu a hájil se příslovím *kdo chce kam, pomozme mu tam*. Z toho je vidět, že *není všechno zlato, co se třpytí*. Jako třeba přísloví *kdo pozdě chodí, sám sobě škodí*. Stal se případ, že lidé přišli pozdě na nádraží a zmeškali vlak, který se někde u Pardubic srazil s rychlíkem. Na prostém odmítání přísloví *co tě nepálí, nehas* je založena myšlenka dobrovolného hasičstva. Protože nelze zavrhnout počínání hasičů, je nutno zavrhnout citované přísloví. Je samozřejmé, že k tomu, aby někdo popřel platnost věty tak obecné, jako je přísloví, je třeba určité duševní síly.

(Zdeněk Jirotka: *Saturnin*, zkráceno)

a) Na čem je založen humor v textu?

b) Pro každé z následujících přísloví navrhněte jednu situaci, ve které dané přísloví platí:

i. *Není všechno zlato, co se třpytí.*

ii. *Co tě nepálí, nehas.*

4. a) Ke každému frazému uvedenému v první skupině vyberte z nabídky ve druhé skupině jeden frazém, který je mu významově nejbližší.

1) Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí.
2) Neříkej hop, dokud nepřeskočíš.
3) Ohýbej stromek, dokud je mladý.
4) Ranní ptáče dál doskáče.
5) Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá.
6) Kdo si počká, ten se dočká.

a) Čemu se nenaučí Janíček, tomu se nenaučí Jan.
b) Kdo dřív přijde, ten dřív mele.
c) Jablko nepadá daleko od stromu.
d) Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.
e) Nechval dne před večerem.
f) Svůj k svému.
g) Kam vítr, tam plášť.
h) Špatná ta hospodyně bývá, kterou slunce pod peřinou vídá.
i) Trpělivost přináší růže.
j) Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.

1) ……. 2) ……. 3) ……. 4) ……. 5) ……. 6) …….

b) Přiřaďte ke každému frazému uvedenému v první skupině jeden frazém opačného významu z nabídky ve druhé skupině.

1) Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá.
2) Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek.
3) Dvakrát měř, jednou řež.
4) Mluviti stříbro, mlčeti zlato.

a) Líná huba holé neštěstí.
b) Protiklady se přitahují.
c) Risk je zisk.
d) Ráno moudřejší večera.

1) ……. 2) ……. 3) ……. 4) …….

5. U některých českých slov se od sebe liší jejich **slovotvorný** význam, tedy ten, který bychom předpokládali na základě významů jejich komponent, a jejich **lexikální** význam, tedy ten, ve kterém se dnes opravdu používají.
Například slovotvorný význam slova *věřitel* by byl „ten, kdo někomu/něčemu věří“, jeho lexikální význam ale je „ten, kdo někomu něco půjčil, nejčastěji peníze“.

U každého z následujících slov vysvětlete jejich slovotvorný a lexikální význam. Pokud je lexikální význam stejný jako slovotvorný, napište „stejný“.

	slovotvorný význam	lexikální význam
sladidlo		
savec		
vchod		
obchod		
rybník		
zesilovač		
myslivec		
studovna		
tkanička		
jmenovatel		

Olympiáda v českém jazyce
52. ročník, 2025/2026
Okresní kolo – zadání slohového úkolu

II. kategorie

Kdyby se dospělí učili od dětí…

Napište o tom, jak nebo čím mohou děti inspirovat dospělé. Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka je 200–300 slov.